

En tak fra Historisk Samfund

Det kom unægtelig som noget af en overraskelse, da lederen af Museet for Holbæk og Omegn, antikvar J.L. Østergaard Christensen i foråret 1996 meddelte bestyrelsen for Historisk Samfund, at han ikke ville genopstille ved den kommende generalforsamling.

Vores fornemmeste kontakt til museet, som vi betragter som værende vort bagland, ville på denne måde gå tabt, hvilket vi var uhyre kedede af. Grunden til dette skridt kom imidlertid også som en overraskelse. Østergaard Christensen meddelte nemlig samtidig, at han ønskede at gå af som museets leder, og dertil grundet på alder! Så begyndte man jo at tænke tilbage på hans aktive tid på museet:

Da antikvar Østergaard Christensen kom til museet og skulle efterfølge den navnkundige Albert Thomsen som dets leder, havde Albert Thomsens navn og personlighed en kolossal vægt her i Holbæk, hvor han havde været med til at skabe rammen omkring det, vi idag kender som Holbæk museum.

Østergaard Christensen mødte jeg første gang i Dragerup Skov i første halvdel af 1950'erne, hvor han var tilkaldt for at se på nogle køkkenmøddinger, og han udtalte sig uhyre diplomatisk om hvad han kunne, og efterlod min historisk interesserede fader med det indtryk, at her var én, som virkelig talte om ting, han var godt inde i.

Det var et godt, men ikke sensationelt museum, Østergaard Christensen kom til, men igennem årene har han fyldt ud i samlingerne og opbygget helt nye ting, som på glimrende vis har suppleret vor viden om gammelt håndværk og kultur på denne egn.

Det var vist yderst beskedent, hvad der oprindeligt var af sølvtøj lavet af mestre i Holbæk, og her har Østergaard Christensen utrætteligt været på auktioner og tilkøbt museet arbejder fra disse mestre. Samtidig har han haft øjnene med sig, når

auktionskatalogerne kom og har fået tilkøbt museet billeder af personer, som har haft deres virke i Holbæk eller på de større gårde heromkring. At have et adelspatent i samlingerne er ikke noget som mange museer kan rose sig af, og her har Østergaard Christensen haft heldet til at skaffe museet hele tre: fra Løvenborg, Tølløse og Dragsholm.

Når der har været bygninger, som stødte op til de bygninger, som museet havde, så var den utrættelige Østergaard Christensen også opmærksom på de muligheder, der bød sig, og at det nu er så mange, som tilfældet er nu, der danner Holbæk museum, er det ikke mindst Østergaard Christensens fortjeneste. Dertil kommer hans evne til at overbevise de bevilgende myndigheder om, at denne eller hin bygning er af umistelig værdi for museets helhed. Sidst men ikke mindst er det lykkedes at få Holbæks gamle rådhus indføjjet i denne række af gamle bygninger, som nu er med til at danne en bykerne i Holbæk, der viser, hvordan købstaden så ud i gamle dage.

Det må være med et tilfreds smil Østergaard Christensen "giver tøjlerne videre til sin efterfølger". Han har virkelig gjort det godt, og Albert Thomsen vil fra sin høje himmel nok nikke anerkendende, og sige at værket er videreført på en utroligt god måde.

I den tid, antikvar Østergaard Christensen har haft ansvaret for indsamling og registrering af gentande på museet, er der kommet uhyre meget til, og ikke mindst det, at Holbæks udseende har ændret sig igennem de mange år, har givet mulighederne for at berige samlingerne på forskellig måde.

Da den store markante bygning, som lå, hvor gaderne Ahlgade, Labæk, og Smedelundsgade mødes, blev fjernet, kom der uhyre mange lertøjsskår frem fra familien Lunds pottemageri, som havde ligget netop på dette sted. Her fik man et kolossalt skårmateriale til museet, og man fik et helt nyt billede af hvad denne fabrikation havde formået. Den var i sin samtid et af Sjællands største pottemagerværksteder, og på talrige markeder har bl.a. drikkekrus fra Holbæk med deres karakteristiske glasurfarve været en yderst salgbar vare. Tallerkener og fade med

indridset fuglemotiv har omkring årene på begge sider af 1800 været meget benyttede bryllupsgaver og kærestegaver og dertil for eftertiden det dejlige, at de er forsynede med årstal. Denne skik med fugle som afbildedes, mens de "næbber", kendes fra fajancetallerkener og fade og ikke mindst fra Storekongensgades fajancer, hvor der i adskillige år var en stor produktion af sådanne. Om Holbækpottemagerne skrev antikvar Østergaard Christensen en fortræffelig bog, som viser Holbæk lertøj og pottemagervarer fra 1600-tallet op til vore dage. Her vises veritable pragtstykker, som Østergaard Christensen har opsporet og i adskillige tilfælde også indkøbt til museet.

Forudseenhed har også været med til at præge Østergaard Christensens indkøb. Der har næppe været ret mange stykker i museets samlinger fra Knabstrupfabrikken. Også her har Østergaard Christensen vitterligt utrætteligt været på jagt efter stykker til at supplere museets samlinger. Antikviteteshandlere har været besøgt, og med held, men jagten har også gået på kræmmermarkeder og loppetorve, og museumskolleger rundt om på Sjælland har sendt stykker til museet for at være med til at opbygge museets samlinger af denne slags keramik. Der er efterhånden i Holbæk museums magasiner en kolossal samling, som desværre endnu ikke er tilgængelig, men som vidner om Knabstrupfabrikkens kunnen, og Østergaard Christensens interesse for hvad der har været egnstypisk netop her.

At komme ind på Østergaard Christensens kontor har altid været en oplevelse. Der sad bag bordet Østergaard Christensen ofte ivrigt beskæftiget med at beskrive genstande, som netop var kommet til huse. På gulvet stod i reglen større mængder af nytilkomne ting i god eller mindre god forfatning, som ventede på at få en historie med på museumskortet og i nogle tilfælde blive sendt videre ned på den konserveringsafdeling, som også har været et af Østergaard Christensen initiativer. På bordet, som næsten ikke kan beskrives som et skrivebord, da der lå kolossalt mange ting på dette, hobede flittigt studerede auktionkataloger sig op, men små sedler ved de emner, der havde museets interesse.

Den besøgende følte sig altid velkommen, for trods afbrydelse midt i et måske vigtigt arbejde, havde Østergaard Christensen altid tid til at lirke en cerut frem af cerutkassen og høre tålmodigt på, hvad den besøgende havde på hjerte.

For Historisk Samfund har det betydet kolossalt meget at have Østergaard Christensen i bestyrelsen, dels som planlægger af ture og udflugter, dels til at hjælpe os med artikler til vor årbog og til at skaffe foredragsholdere til vore møder. Østergaard Christensen har altid været uhyre lydhør overfor andres ideer, og når de har været for flyvske, har han på sin rolige måde vendt emnerne en ekstra gang og fået det bedst mulige ud af de givne situationer.

For de, som har været på byvandring med Østergaard Christensen, har det været en kolossal oplevelse og næsten ikke til at fatte, at fortælleren ikke var barnefødt her i Holbæk. Han havde efterhånden samlet et væld af viden om vores gamle by og om de personer, som har været med til at præge den igennem århundreder.

Historisk Samfund siger tak for de mange glade, gode år, og med hyggeligt samarbejde, og håber på, at når et otium er uafvendeligt, at det i alle måder vil blive et glad otium, med tid til at skrive lidt mere om de mange ting, som har beskæftiget museumsmanden og vogteren af Holbæk museum igennem så mange år.

Det er nok kun de færreste, beskåret at kunne se tilbage på et livsværk, som er blevet til en så helstøbt enhed som Holbæk museum er blevet igennem de mange år med Østergaard Christensen ved roret.

Eriksholm august 1997

Jørgen Ahlefeldt-Laurvig